

DOI: 10.7596/taksad.v7i1.1414

Citation: Kasap, F., Mırçık, A., & Dolunay, A. (2018). Medyada Şiddetin Yeniden Üretimi: Türkiye Ana Haber Bültenleri Üzerine Bir İnceleme. *Journal of History Culture and Art Research*, 7(1), 684-699. doi:<http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i1.1414>

Medyada Şiddetin Yeniden Üretimi: Türkiye Ana Haber Bültenleri Üzerine Bir İnceleme

Reproduction of Violence in the Media: A Review on Turkey's Main News Bulletins

Fevzi Kasap¹, Ali Murat Mırçık², Ayhan Dolunay³

Abstract

In the daily life, the media is a concept that gives direction to life and affects society from every direction. Media tools has been published with anxiety of economic and political concerns. This anxiety arises from the ideology, and according to this media is in the process of reproduction. In this framework, one of the reproduced concepts emerges as violence. Violence is often seen as a concept that often appears in the main news bulletins of television channels. The channels reproduce violent incidents according to their own ideological structures and present them to their target groups; because the television appeals to a large crowd, the influence is quite high. The universe of work is the main news bulletins. As a sample, main news bulletins of Kanal D, Kanal 7, Show TV and NTV between 07.11.2017 and 11.11.2017 were followed and related news were analyzed by discoursing analysis method and it was tried to be determined how violence incidents were regenerated.

Keywords: Media, Violence, Ideology, Reproduction, Kanal D, Kanal 7, Show TV, NTV.

¹ Near East University (Yakın Doğu Üniversitesi), İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölüm Başkanı, Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu ve İletişim Araştırmaları Merkezi Üyesi, Doç. Dr., Lefkoşa KKTC.. E-mail: fevzi.kasap@neu.edu.tr

² Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü Öğr. Gör., Bingöl, Türkiye. E-mail: murat_mircik@hotmail.com

³ Near East University (Yakın Doğu Üniversitesi), Hukuk Danışmanı, İletişim Fakültesi Öğr. Gör., İletişim Araştırmaları Merkezi Üyesi, Lefkoşa KKTC. E-mail: ayhan.dolunay@neu.edu.tr

Öz

Medya gündelik hayatın içinde, bu hayata yön veren, toplumu her yönden etkileyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya araçları ekonomik ve politik kaygılar çerçevesinde yayınlarını gerçekleştirmektedir. Bu kaygı ideolojiden kaynaklanır ve buna bağlı olarak medya, yeniden üretim sürecine girmektedir. Bu çerçevede, yeniden üretilen kavramlardan biri de şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Şiddet, özellikle televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde sıklıkla karşımıza çıkan bir kavram olarak görülmektedir. Kanallar kendi ideolojik yapılanmaları gereği şiddet olaylarını yeniden üreterek hedef kitlelerine sunmakta olup; televizyonun büyük bir kitleye hitap etmesi nedeniyle, etki gücü oldukça yüksektir. Çalışmanın evreni ana haber bültenleridir. Örneklem olarak ise Kanal D, Kanal 7, Show TV ve NTV kanallarının 07.11.2017-15.11.2017 tarihleri arasındaki ana haber bültenleri takip edilmiş ve yayınlanan ilgili haberler, söylem analizi yöntemiyle incelenerek, şiddet olaylarının nasıl yeniden üretilerek ele alındığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Şiddet, İdeoloji, Yeniden üretim, Kanal D, Kanal 7, Show TV, NTV.

Giriş

Medya, günümüzde haber almak, bilgi edinmek, eğlenmek boş vakit geçirmek için başvurulan en önemli araçtır olarak görülmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte de medyanın etki alanı artmaktadır. Medyanın insanlar üzerindeki etkisi ise yadsınamaz bir gerçek olabilmektedir. Medya, yayınları sayesinde insanların gündelik hayatlarına yön vermekte, gelecek için alacağı kararları etkileyebilmektedir. Aynı zamanda siyasal ve ideolojik fikirleri üzerinde de değişikliklerin olmasını sağlamakta ya da bunları daha da güçlendirmektedir.

Özellikle haber medyası, gündelik hayatta meydana gelen olayları hikaye şeklinde insanlara aktarmaktadır. Yani olaylar yeniden kurgulanmaktadır. Şiddet olayları daha ilgi çekici olduğundan ve toplumu daha kolay etkileyebileceğinden dolayı medyada daha fazla yer almaktadır. Toplumun dikkati bu olaylar üzerine çekilmek istenmektedir.

Bu çalışmada haber medyasının meydana gelen şiddet olaylarını gündelik olarak yeniden ürettiği üzerinde durulacaktır. Çalışmanın evreni ana haber bültenleridir. Örneklem olarak ise Kanal D, Kanal 7, Show TV ve NTV kanallarının 07.11.2017-15.11.2017 tarihleri arasındaki ana haber bültenleri takip edilmiş ve çıkan haberler söylem analizi yöntemiyle incelenerek şiddet olaylarının nasıl yeniden üretilerek ele alındığı ortaya konmaya çalışılmıştır.

I. Genel Olarak

A. İdeoloji Kavramı

İdeoloji kavramı, çok tartışılan bir konu olarak görülmektedir. Gündelik hayatta bireyler meydana gelen olayları, olguları, fikirleri kendi ideolojileri çerçevesinde değerlendirmektedir.

Eagleton, ideoloji kavramının karmaşık dünyasına dayanarak (Eagleton'dan Akt. Ünlü, 2001:18), geçerli olan ancak birbiriyle çelişen çeşitli ideoloji tanımlarını şöyle sıralamıştır: "Toplumsal yaşamdaki anlam, gösterge ve değerlerin üretim süreci, belirli bir toplumsal grup veya sınıfa ait fikirler kümesi, bir egemen siyasal iktidarı meşrulaştırmaya yarayan yanlış fikirler."

İdeoloji farklı çevrelere hizmet etmektedir Belirli görüş ve düşüncelerin meşru kılınmasını sağlamaktadır. İdeolojiler belirli grupları aynı çatı altında toplar ve ortak bir paylaşımı beraberinde getirmektedir. Bu paylaşım ideolojilerin büyüyüp gelişmesine ve taraf bulmasına neden olmaktadır.

“Marksist gelenek Devlet Aygıtını baskı kullanan bir aygıt olarak tanımlarken Althusser, Devletin Baskı Aygıtları ve Devletin İdeolojik Aygıtları ayrımını yapmaktadır. Bunların ayırım noktası öncelikle neyi kullandıklarına bakarak belirlenebilmektedir. Devletin Baskı Aygıtları hükümet, yönetim, polis, ordu, mahkeme, hapisane vs. gibi kavramlardan oluşurken, Devletin İdeolojik Aygıtları dağınık görünümlü ve çok sayıda olmaktadır. Bunların bazıları; Din, Eğitim, Hukuk, Medya” olarak sıralanmaktadır. (Güngör, 2001: 222).

Bu aygıtların en etkililerinden biri kuşkusuz medya olarak görülmektedir. Medyanın devlet ideolojisini yaymakta ve hakim söylemi sürdürmekteki gücü su götürmez bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Çünkü medya aynı anda milyonlarca insana seslenebilme ve bir iletiyi yayabilme, kabul ettirebilme gücüne sahip olmaktadır. Böyle olunca da en kuvvetli ideolojik aygıtın medya olduğu düşünülebilmektedir.

B. İdeoloji ve Medya

Medya, gündelik hayatta ideoloji ile en çok bağdaştırılan kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya kuruluşları diğer bütün kuruluşlar gibi varlığını devam ettirmek ve buna bağlı olarak da bu durumdan bir kazanç elde etmek istemektedir. Sahiplik yapısına göre hareket eden medya kuruluşları yayınlarını ekonomik ve politik kaygılardan dolayı ideoloji süzgecinden geçirdikten sonra kamuoyuna sunmaktadır. Bu durum hem maddi kaynak sağlayan reklam verenlerin, hem de egemen siyasi güçlerin hoşuna gitmektedir.

“Medya kendi izleyicilerine ideoloji iletmektedir. İleti; ideoloji, değer ve fikirleri iletmeye gücüne sahip olmaktadır. Sonuçta bu fikirler izleyicinin görüşlerini şekillendirme gücünü elde etmektedir. Her ileti alıcıya anlam nakleder ve anlatıcının yaptığı yorum yoluyla sunulabilmektedir. Temel ileti aynıdır ancak değişik gelişmeler bu iletilerin tamamen aynı anlamda olmadıklarını ifade etmektedir. Medya üzerine çalışmak materyaldeki ileti ve anlamları incelemeyi gerektirmektedir” (Burton, 61:1995).

Muhabir kendi görüşünü ve ideolojisini haberlerin içerisine söylemiyle yerleştirmektedir. Bunun için kendi desteklediği kişilerin iyi bir eylemde bulunmaları halinde onlara fazlasıyla yer verirken olumsuz bir eylemde bulunmaları halinde cümleler pasif olarak yapılandırılmakta, aktörler görmezden gelinmekte veya çok sınırlı bir biçimde metinde yer almaktadır.

“Medya, egemen ideolojiyi halka öğreten, benimseten başka bir deyişle günlük yaşam pratikleri haline dönüştüren en önemli kurumlardan biri olarak görülmektedir. Medya hedef kitlesi olan izleyiciye-okuyucuya ideoloji iletmektedir. Anlatıcının yaptığı yorumla sunulan her türlü ileti alıcıya anlam nakletmektedir. İdeolojik farklılıklara bağlı olarak insanların haber olaylarını oldukça farklı tarzda yorumladıkları, tasarımıladıkları, değerlendirdikleri ve böylece farklı kanaatler, tutumlar ve ideolojiler oluşturdukları aşikar olmaktadır. (akt. Pazarbaşı ve Koç, Van Dijk, 1999:370).

Bir diğer deyişle medya, insanları çok çabuk etkileyen ve onları farklı fikirler, ideolojiler doğrultusunda ya da karşıtında rahatlıkla yönlendirebilmektedir. Gündemi belirleyebilir ve bu gündem çevresinde milyonları toplayabilmektedir. Bu özelliğinden dolayı medyanın ideoloji ile güçlü bir bağlantısı bulunmaktadır. Medya sayesinde egemen ya da muhalif ideoloji gündelik olarak bireylere aktarılmaktadır. Bu ideolojilerin etrafında taraf toplanmaya çalışılmaktadır.

II. Medya, Söylem ve Etkileri

A. Medya ve Söylem

Söylem kavramsal olarak önemli bir eylem olmaktadır. Düşünce ideoloji, anlatım ve iktidar pratiklerinin dil pratiklerine dönüşmüş şekli olarak görülmektedir. Söylem siyaset, kültür, ekonomik, hukuk gibi alanlar başta olmak üzere hayatın hemen her alanında kendini göstermektedir. (Sözen, 1999).

Söylem, sayesinde okuyuculara mesaj vermek hedeflenmektedir. Hedef kitle, medya kurumları tarafından yönlendirilmek ve belirli bir düşüncenin etrafında toplanmak istenir bunun sağlayıcılarından biri de söylem olmaktadır.

Söylem dilin bir iletişim aracı olduğu düşüncesinden harekete geçmektedir. Dil, iletişim, dolayısıyla söylem sürecini başlatan sembolik süreç olarak konumlandırılmaktadır. Bu kapsamdaki araştırmalar, okuyucuyu merkezine almakta ve her metnin altında bir anlam durum; başka bir yapı bulunmaktadır. Metnin anlamını yazar değil okuyucu belirlemektedir. Okuyucu sayısı arttıkça metinlerdeki anlamlar da artmaktadır (Sözen, 1999:76).

Haber metinleri ve görüntüleri belli bir kurguya göre oluşturulmaktadır. Buna bağlı olarak da, belli amaçlara hizmet etmekte; yine bir ideolojinin taşıyıcılığını üstlenmektedir.

Medyanın sahip olduğu kimlik ve ideolojik yapılanma, yayın politikasına da yansımaktadır. Medya organizasyonu, yayın periyodu içinde gelen haber, yorum ve görsel malzemenin, medyanın yayın kimliği ve yayın politikasına uygun olarak seçilmesi işlemine “eşik bekçiliği” (gate keeping) denilmektedir. Eşik bekçiliği muhabirden genel yayın yönetmenine kadar olan geniş bir çerçevede uygulanmaktadır (Rigel, 2000: 22).

Söylem, medyanın en önemli unsurlarından biri olmaktadır. Medya sahip olduğu ideolojiler çerçevesinde bir söylem oluşturmaktadır. Eşik bekçileri tarafından seçilen haberler süzgeçten geçirildikten yani yeniden üretildikten sonra belli bir söylemin taşıyıcılığını yapmaktadır. Bu söylem egemen ya da muhalif söylemler olabilmektedir. Medyanın söylemini sahiplik yapısı başta olmak üzere, ekonomi politik kaygılar da belirleyebilmektedir.

Söylem, yapısal ve içeriksel tutarlılığı olan ve sosyal bağlamda bireylere anlamı inşa etmeye olanak tanıyan dilsel malzemenin araçları olarak görülmektedir. Anlamın inşasına dair vurgu söylemin eylemsel bakış açısını içermektedir. Dil/konuşma bir eylemdir ve bu eylemler; 1) tabirsel ya da gösterimsel anlam (ne söylendiği), 2) illocutionary güç (konuşan söyledikleri ile ne yapmaktadır), 3) perlocutionary güç/baskı (söylenenlerin dinleyiciler üzerindeki etkisi) olmak üzere üç temel bileşenden meydana gelmektedir (Wood ve Kroger, 2000).

Haberlerin ve/veya diğer medya içeriklerinin oluşturulmasında, dikkat edilmesi gereken en yüksek önemi haiz hususların başında, söylemin, “sağlam” ve “inandırıcı” olması gelmektedir. Olayın tarihsel boyutunu ortaya koymak; öncesi ve sonrasıyla bağlantısını kurmak, iddiaları sağlam kaynaklara dayandırmak, yinelenmelidir ki, “olmazsa olmaz” niteliği haizdir.

Söylem haber alanında sıklıkla yer almaktadır. “Haber”, gündelik olaylar ve olguların, enformasyonel niteliği ön plana çıkarılarak, kitle iletişim araçları vasıtasıyla yayılması durumudur. Ancak medya, sadece haber değeri olan olaylara yer vermemektedir. Haber kavramsal bir süreçtir ve oluşturulma aşaması bulunmaktadır. Başlıklar, olayların sıralanması ve bunların sistematik bir şekilde hedef kitleye sunulması karmaşık bir sürecin eseri olmaktadır (Hall ve diğerleri, 1978:355)

Haber malzemeleri, yani haber olan olay ya da olgunun kitle iletişim aracında yer alıp almayacağı, kaçınıcı sırada yer alacağı, nasıl yayınlanacağı medya kurumları tarafından belirlenmektedir. Bu kurumlarda çalışan eşik bekçileri denen kişiler, yani editöryal yapı yayın içeriğine müdahale edebilmektedir.

“Haberlerin toplumsal üretiminin üç yönü bulunmaktadır Bunlardan ilki, belli tip ve kategorilerde haber üreten medyanın bürokratik örgütlenmesi, ikincisi bu kategoriler içerisinde belli olayların sıralanması ve seçimini öneren haber değerleri yapısı, üçüncüsü ise, haberin kendisinin ortaya çıkarılma anı, eşdeyişle üretim anı olmuştur. Olayların medya tarafından bir anlam ifade edecek biçime dönüştürülmesi aşamasında tanımlama ve kavramlaştırma oldukça önemli bir durum gibi görülmektedir (Özer, 2011: 70).

Olay ya da olgu meydana geldikten sonra, medya kurumlarında haber olarak yer alıp almayacağı kanalın ideolojik yapısına göre değişmektedir. Söylem bu ideolojik yapıya göre haberlere yedirilmektedir. Eşik bekçileri olay ya da olgunun, haber olarak kanalda yer alıp almayacağını belirlemektedir. Bültenlerde ya da gazetelerde yer alan haberlerin sıralanması bile belirli bir örgütlenmenin ürünü olmaktadır

B. Etkiler

Medyanın etki gücü günümüzde en çok tartışılan konulardan biri olarak karşımızda durmaktadır. Bireyler gündelik hayatta olup biten olayları, medya aracılığıyla öğrenmekte veyahut, gündelik hayattaki çeşitli deneyimlerinden olumsuz bir yönü olarak edindikleri “stresi”, -deyim yerinde ise- *boş vakitlerini* medya aracılığıyla değerlendirerek atmaktadırlar. Tüm bunlar sırasında hedef kitle medyanın oluşturmuş olduğu içeriklerden etkilenebilmektedir.

Türkiye’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın yaptığı bir araştırma ciddi sonuçlar ortaya koymuştur. 12 bin aile üzerinde yapılan araştırmanın sonuçlarına bakıldığında aile üyelerinin birlikte yaptığı faaliyetlerin başında yüzde 59,4 ile televizyon izlemek gelmektedir. Ortaöğretim seviyesindeki bir çocuk ise yılda ortalama 1000 saatini okulda , 1500 saatini ise bilgisayar ve televizyon başında geçirmektedir (Ülkemizde TV Bağımlılığı, t.y.).

Araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi, kitle iletişim araçları ve özellikle de televizyon, insanların hayatında *zaman açısından* büyük bir yer edinmiştir. İnsanlar serbest zamanlarının büyük bir kısmını televizyon başında geçirerek; yoğun bir ileti bombardımanı ile karşı karşıya kalmaktadır. Diğer yandan, bahse konu “ileti bombardımanı”, bireylere; dolayısıyla da topluma, verilenin altında yatan bir takım *gizli* (subliminal) mesajların da ulaşmasına olanak sağlamaktadır. Baudrillard’ın, simülakırlar ve simülasyon adlı eserlerinde belirttiği gibi, içinde yaşanılan dünya, “simülasyon evreni”; gerçek sanılan olgular ise, aslında, simülasyondan ibaret hale gelmiştir (Baudrillard, 1998: 169; Dolunay, Kasap & Keçeci, 2017: 12; Dolunay & Ögüç & Kasap, 2017: 728). Pek tabi, bu sav, “%100 doğruluk taşıyor” şeklinde ifade edilemese de; büyük oranda uygulama bulduğu söylenebilmektedir. Öyle ki, sürdürülen algı operasyonları ile, bir örnekle belirtilecek olursa, ABD’nin *high power* olma iddiasını sürdürmek adına, “barış ve demokrasi götürme” vaadiyle “işgal ettiği” Ortadoğu ülkelerindeki mevcut durum/durumlar irdelenecek olursa; pek de barış ve demokrasi olanakları sağlanmış gibi gibi görünmemekte; medya ve yeni medya aracılığı ile “barış ve demokrasi bahsetme” mottoları üzerinden sürdürülen PR (halkla ilişkiler) çalışmalarına karşın; durum oldukça farklı (zıt) yönde ilerlemektedir. Ancak, ABD’nin, Ortadoğu ülkelerine müdahalesinin odağında “iyiniyet” olduğu yönünde *oluşturulan* yaygın algının etkisindeki bireyler; coğrafyalar, oransal olarak önemini korumaktadır. Bu durum, medya ve artık yeni medyanın, ne denli önemli bir algı yönetimi pratiği gerçekleştirdiğini; alt mesajlarla bireyleri, salt gerçekler gibi görünen, ancak birer simülasyondan ibaret olan hususlara “inandırıldığını” ispatlar niteliktedir (Dolunay & Kasap & Keçeci, 2017: 12).

Televizyonun bireyler üzerindeki etkisi inkar edilemez bir gerçek olmuştur. Televizyon, bireylerin “simgesel çevrelere” (symbolic environment) hükmetmede çok etkin bir güce sahiptir. Televizyon ile ilgili olarak gerçekleştirilen “içerik analizleri” (content analysis) ve “kanaat-davranış araştırmaları” (opinion-attitude surveys), televizyon programlarının aile, eğitim, iş, yaş ve cinsiyet, doğum ve ölüm gibi birçok toplumsal gerçeklik konusunda deforme edici etkilerinin olduğunu; programlarda sergilenen mesajların toplumdaki suç işleme eğilimlerini tahrik edici ve şiddet olaylarını arttırıcı doğrultuda etki yaptığını olanca açıklığıyla ortaya koymuştur. (Arslan, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi ISSN: 1303-5134,2009)

İnsanlar medya içeriklerine göre hareket edebilmekte, rutinlere uyum sağlayabilmekte, farkındalık seviyesini artırabilmektedir. Medya içerikleri kolay ulaşılabilirliği sebebiyle toplumun her tabakasından

insana erişebilmektedir. Kavramlar hakkında analiz yapabilen bireyler de sorgulama yapmadan kabul eden bireyler de aynı medya mesajına maruz kalabilmektedir.

Kitleyi güdülemekte ve etkilemekte kullanılan en etkili güç kitle iletişim araçlarıdır. Kitle iletişim araçları hedef kitlesine sonsuz sayıda ileti pompalamaktadır. Hayatın renkleri bir gösteri şeklinde kitle iletişim araçlarında yer almaktadır. Tüm bunlar, beraberinde, kitlelerin tepkisel hareketlerini de getirmiştir. Öyle ki, artık, izler kitle, eskisi gibi *pasifize* edilmek istenmemekte, tersine olaylara karşı *tepki vermesi* beklenmektedir (Çavdar, 2011).

Diğer yandan, Baudrillard tüm kitleyi güdüleme çalışmalarının artık yetersiz ve yersiz olduğunu savunmaktadır. Artık kitle, kendisine sunulan simgeleri ve sembolleri kendi içerisinde yok etmekte yani eritmektedir. Çok fazla ileti bombardımanı kitleler üzerinden adeta kayıp geçmektedir. Bu durum kitlenin iletişim araçlarının bu yoğun iletilerine karşı bir direniş biçimidir. Baudrillard'a göre bu durum bir pasif direniş gibi görülmektedir. Kitle artık sistemin mantığına uyum sağlayarak, anlamalara karşı kayıtsız kalmakta ve onları geri püskürtmektedir (Çavdar, 2011).

Olaya bu çerçeveden bakıldığında medyadaki anlam içeriklerinin izleyici tarafından seçildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Kitleler artık aynı anlam içeriklerini kabul etmemektedir. Farklı bir sunuş tarzı, farklı bir anlamsal bakış beklemektedirler. Buna uymayan iletilere tepkisiz kalarak iletinin amacına ulaşmasını engelleyebilmektedirler. Artık hedef kitle medyanın etki gücüne müdahale edebilmektedir.

III. Medya – Şiddet Döngüsü

A. Yeniden Üretim Çerçevesinde Medya

“Haberin toplumsal gerçekliği inşa ettiği önermesinin haber eleştirisindeki gelişimi, esasen toplumsal kuramda gerçekliğin inşa edildiğinin vurgulanmaya başlanmasıyla paralel bir seyir izlemiştir. Habercilikle ilgili bütün kaygılar ve ilgiler ise, bu faaliyetin günlük yaşamın içinde gerçekleşen bir faaliyet olmasının belirleyiciliği altındadır.” (Dursun, 2005: 40)

Medyanın ekonomi politik kaygıları haber içeriklerine açık bir şekilde yansımaktadır. Haber metnin yanında kullanılan fotoğraflar, çeşitli temsil işaretleri haberde bize aktarılmak istenen söylemi kuvvetlendirmektedir. Spikerin haber sunarken kullandığı sıfatlar, ses tonu ve mimiği bile çalıştığı kurumun simgesel sunumunu göstermektedir.

“Özellikle eleştirel kuram geleneğine sahip fenomenolojistler ve kültürel çalışmalar geleneği taraftarları, haberlerin bağımsız ve nesnel gerçek olmadığı, bir takım anlamlandırma pratiklerince ve gözlemcinin (gazetecinin) ilgi alanı ve gözlemlediği/rapor ettiği şeye olan bakış açısı sonucu üretilen bir gerçeklik olduğu yolunda görüş bildirmektedirler” (Merril, 1997:121).

Başka bir deyişle sahiplik yapısından doğan müdahale yüzünden meydana gelen olaylar habere çevrilirken ideolojik değişimlere uğrar ve buna bağlı olarak da gerçekten uzaklaşmaktadır. Adeta bir propaganda aracı haline gelmektedir.

“Haber üretim sürecinin yapısal niteliğinin incelenmesi, haber içeriğinin çözümlenmesi kadar önemli olmuştur. Haber üretim süreci, içeriğine ilişkin çıkarımların biçimlendirilmesinde de etkili olmaktadır. Habere hangi değerler, yargılar, görüşler vb. ağırlık olarak kodlanıyorsa, içeriksel yorum ve çıkarımlar, yani kodaçıklama da ona göre yapılmaktadır. Haber medyası topluma, içerisinde sorunları ve olayları düşüneneği, değerlendireceği bir ortam sunma gücüne sahip konumda bulunmaktadır.” (Güngör, 2011: 219)

Özellikle haber medyası egemen ideolojinin yayılmasında ve kabul edilmesinde çok büyük roller oynamaktadır. Yeniden üretim hakim söylemleri kitlelerin kabul edebileceği bir hale dönüştürmektedir. Haber yazılmaya başlanırken bu süreç başlar. Kullanılan kelimeler haberde üretilmek istenen söylemi ortaya

koymaktadır. Bu kelime ve adlandırmalarda taraflar iyice belirlenmektedir. Çünkü kullanılan tek bir kelimeyle bile bir kişi ya da kurum küçümsenebilir veya yüceltilebilmektedir. Böylece basın ideolojik propaganda işlevini yerine getirmektedir.

B. Şiddetin Yeniden Üretiminde Medyanın Rolü

Medya içeriklerine ulaşmak artık eskisi kadar pahalı da değil gibi görülmektedir. Buna bağlı olarak da hedef kitlesi her geçen gün küçümsenmeyecek şekilde artmıştır. Medyanın en önemli işlevlerinden biri de şiddeti yeniden üretilip hedef kitlesine sunmaktır.

Türkiye’de Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yapılan ve “Televizyon İzleme Eğilimleri” adını taşıyan araştırmaya göre televizyonun aile içi ilişkileri olumlu etkilemeyeceği düşünenlerin oranları yüzde 53,9 olurken, arkadaşlarla ilişkileri olumlu etkilemeyeceğini düşünenleri oranı ise yüzde 57,1 olarak ortaya çıkmıştır. Sosyal gelişimi engeller düşüncesine katılanların oranı ise yüzde 52,7. Bununla birlikte katılımcıların yüzde 61’i, televizyon izlemenin 'toplumda şiddeti arttıracığı' fikrine katılmaktadır (Türkiyede TV İzleme Oranı Düştü, 2013, 2 Mayıs)

Şiddetin yeniden üretimindeki en önemli faktörlerden birisi de televizyon haberleri olmuştur. Kanallar kendi yayın politikalarına göre, meydana gelen şiddet olaylarını habere çevirirken yeniden üretmektedirler. Kullanılan kelimeler ve görüntüler şiddet olayını yeniden kurgulamakta ve izleyiciye kanalın bakış açısıyla yeniden üretilip aktarılmaktadır. Bazı kanallar şiddet olaylarına ayrıntılı bir şekilde yer verirken, bazıları da sadece meydana gelen olayın bilgisi verip ayrıntı vermemektedir.

Medyadaki şiddet, doğal, gerçek, suni ve varsayıma dayananlar olmak üzere dörde ayrılmaktadır. Gerçek şiddet, fiziksel bir zarar verme olayının medya tarafından hedefe sunulması olarak tanımlanırken ya da yarattığı etkinin tartışılması şeklinde de karşımıza çıkmaktadır. *Varsayılan şiddet*, bu tür davranışların bir ön koşul olarak medya tarafından halka sunulması demektir. *Doğal şiddet*, gerçek şiddet olaylarının medya tarafından gösterilmesi, *sunî şiddet* ise, örneğin çizgi filmlerle gösterilen, gerçek dışı şiddet türleri olmaktadır. *Bireysel şiddet*, bir bireyin başka bir bireye ya da canlı bir varlığa ya da eşyaya karşı fiziksel ya da ruhsal zarar verme amacıyla yaptığı girişimlere verilen genel ad olarak tarif edilmektedir (Akt. Adak, Kunczik 1994:117-119).

Günümüzde medyada şiddet bir araç olarak kullanılmakta ve içinde şiddet olmayan bir haberin haber olarak nitelendirilmediği durumlara gelinmiştir. Bu da dünyada olup bitenler hep bu kadar olumsuz mu sorularına, karamsar bir bakış açısına yol açarak medyanın toplumda gözlenen şiddeti artırdığı tartışmalarını başlatmıştır. Bu tartışmalar sürerken son günlerde medyanın kendisi de şiddet davranışlarının hedefi haline gelmiştir.

İnsanlar gerek TV gerekse yazılı basında şiddet davranışlarıyla karşılaşır. Hep olumsuz haberlerle karşılaşmak izleyici ya da okuyucunun dünyaya olumsuz, karamsar bakış açısını pekiştirmektedir. Bu tür haberlerin tekrarlı niteliği de duyarlı kimselerde tüm dünyanın mahvolduğu gibi bir karamsar duyguya ve durumla başa çıkmanın güç olduğu elinden bir şey gelmeyeceği gibi bir algıya yol açacaktır. Hovardaoğlu (1995) tarafından cinayet ve intiharlardaki artışa hep şiddet görüntüleriyle karşılaşan insanların, dünyaya ve kendilerine olumlu bakmasının güç olduğu, bir anlamda kontrol algılarının bozulduğu ve yanlış yüklemelerinin pekiştirildiği tarzında bir açıklama getirilmektedir.

IV. Haber Analizleri

A. Yöntem

Söylem analizi kavramı, özellikle kitle iletişim araçlarının hedefe verdiği mesajların anlaşılmasında önemli bir yöntem olmuştur. Söylemlere kodlanmış mesajlar, söylem analizi yöntemi ile anlaşılır hale getirilmektedir. Söylemdeki kavramların, bireylerin bilinçlerinde vücut bulması söylem analizi aracılığı ile yapılmaktadır.

“Söylem analizi en basit anlatımı ile dilin incelenmesi yöntemi olarak karşımızda durmaktadır. Ancak bu inceleme ifade edilen dilsel öğelerin basit bir incelemesi olmayıp, ifadelerin, söze dökülenlerin söz dizimsel ve semantik sınırların ötesine gitmeyi ve bu ötede yatan anlam ve içeriği incelemeyi gerektirmektedir. İlgi odağını sosyal ve kültürel bağlam içinde iletişim kuran dil kullanıcılarının oluşturduğu sosyal olaylara çevirmektedir (Barker ve Galasinki, 2001:88)”.

Dilin incelenmesi, incelenerek bazı çıkarımların bulunması günümüz sosyal hayatı için oldukça önemli bir kavram olarak görülmektedir. Çünkü dil canlı bir varlıktır ve bünyesinde bazı anlamlar bulundurmaktadır. Bu anlamların analiz aracılığıyla ortaya çıkarılması, farkındalık yaratmaktadır. Söylem analizi dile kodlanmış mesajları ortaya çıkarır. Öteyi görmemizi sağlamaktadır. Dilin toplumsal hayattan ayıramayacağı kavramından yola çıkarak, kültürel etkileşimi de içine alan söylem analizi bireylerin bilinçlenmesine neden olabilmektedir.

Van Dijk’ in eleştirel söylem çözümlemesi modeli “Makro yapı” ve “Mikro yapı” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Makro yapı analizi, tematik yapı ve şematik yapı olarak ikiye ayrılmakta olup; tematik yapı analizinde üst başlık, başlık, alt başlık, spot ve haber girişleri ile fotoğraflar incelenirken, şematik yapı kapsamında ana olay ve sunuş biçimi, sonuçlar, arka plan bilgileri, bağlama ilişkin bilgiler, aktörler ve kaynaklara ilişkin bilgiler değerlendirilmektedir (İşkar, 2014:55).

Görüldüğü gibi Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi haberi önce bir bütün olarak ele almakta daha sonra da ayrıntılarıyla incelemektedir. Buna bağlı olarak haberdeki söylem açıklığa kavuşmakta ve bir farkındalık yaratılmaktadır.

“Van Dijk söylemi toplumsal denetimi uygulanmanın önemli bir yöntemi olarak görmektedir. Toplumsal denetimin uygulanabilmesi için söylemin denetlenmesi ya da bizzat üretilmesi gerekir. İktidar, dolaylı olarak ve insanların zihinlerini etkileyerek yerleştirilmektedir. İnsanların kendi eylemlerini planlamak ve uygulamak için ihtiyaç duydukları zorunlu enformasyonu ve kanaatleri idare ederek zihinsel denetim uygulanmaktadır. Bu iktidar biçimleri ya ikna yöntemini ya da söylemsel iletişim biçimlerini kullanmaktadır (Şeker, 2009: 296).”

B. Analizler

1. Kanal D Ana Haber

Kanal D Ana Haber Bülteni’nde 7 Kasım 2017 tarihinde şiddet içerikli üç haber çıkmıştır. Bunlardan ilki Ankara’da gazilere yapılan saldırıyla ilgili olmuştur. Ankara’da iki kişi trafikte tartıştığı Güneydoğu gazilerine saldırmış onları ve ailelerini darp etmiştir. Bu olayı “alçakça bir saldırı” olarak niteleyen kanal bu açıklamayı verirken olay görüntüleriyle desteklenmiş, gazilere saldırı anı kamera kayıtlarıyla aktarılmıştır. Haberde gazilere saldıran bu kişiler, iki şehir eşkiyası, şehir magandası, kendini bilmez, alçak olarak adlandırılmıştır. Bu da kanalın olaya tepkisini ortaya koymaktadır. Milli Savunma Bakanlığı’nın davaya müdahil olma bilgisinin de verilmesi olayın ciddiye alındığının üstünde durulduğunun bir göstergesi olmuştur. Haberde gazilerden bir tanesinin eşinin, ağlamaklı olarak “Gazidir, vurmayın dedik, bacağına bacağına tekme attılar” şeklinde açıklamasının verilmesi, olayın ciddiyetine ve saldırganların gazilere bile saldıracak kadar gözlerinin döndüğü bilgisini vermektedir. Haberin devamında CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve MHP lideri Devlet

Bahçeli'nin konuyla ilgili kızgın açıklamalarının verilmesi haberde oluşturulan genel söylemi desteklemektedir.

Aynı gün yayınlanan başka bir haber eşinden ayrılan bir adamın eski karısını cezalandırmak amacıyla oğlunu öldürmesiyle ilgilidir. Habere annenin ağlama görüntüleriyle giriş yapılmış, çocuğun öldürülmeden önceki fotoğrafları, sonrasında da kanlı pantolonun görüntüsü verilmiştir. Olaya bu şekilde dikkat çeken kanal, oğlunu öldüren adamı cani katil, olayı da vahşet olarak nitelendirmiştir. Haberde "cinayetin göz göre göre gelmesi"; diğer ifade ile, cinayetten sorumlu tutulan kişinin, daha önce de, böyle bir gişimide bulunduğu yönündeki bilginin verilmesi de devletin bu konuda önlem almadığına yapılan bir gönderme şeklinde değerlendirilebilmektedir.

7 Kasım 2017 tarihinde yer verilen bir diğer haberde ise, Karaman'da bir öğrenci yurdunda yaşanan Samara olayı alınmaktadır. Halka filmindeki Samara karakterine kendini benzeterak yurttan kalan öğrencileri korkutan birtakım öğrencilerin varlığından bahsedilmektedir. Olay, öğrencilerin korktuğu anların verilmesine ve bahsedilen korku filminden sahnelere yer verilerek yeniden üretilmekte ve olayın ciddiyetine dikkat çekilmek istenmektedir.

8 Kasım 2017'de de Kanal D ana haber bülteninde yine gazilere yapılan saldırı yer almıştır. Olay yine görüntülerle desteklenerek, ciddiyetine dikkat çekilmiştir. Haber başlamadan önce aşâğılık saldırı, şehir magandası gibi kelimeler kullanarak kanalın olaya karşı duruşu ortaya konulmuştur. Haberin devamında saldırganlardan birinin ailesi konuşmaktadır. Vatanlarını ne kadar sevdiklerini, Türk bayrağının yanında anlatmaktadırlar. Ancak haberin sonunda, haber sunucusu 'keşke sahip olduğunuz vatan sevgisini çocuğunuza da verseydiniz" diyerek haberdeki egemen söylemi devam ettirmiştir.

8 Kasım'da yayınlanan bir başka olay yine bir gün önce verilen bir babanın eşinden boşanmasından sonra oğlunu öldürmesiyle ilgili olayın devamı olarak yer almaktadır. Habere giriş yapılırken haber sunucusu, 'bu haberi kahrola kahrola ekrana getiriyorum' şeklinde bir açıklama yapmaktadır. Haberde; Katil baba, cani baba, masum bir çocuğun katledilmesi gibi kelimeler kullanılmış, böyle bir şiddet olayı karşısında kanalın duruşu ortaya konulmuştur. Haberde sürekli olarak annenin ağlayarak çocuğunun kanlı pantolonuna sarılmasının görüntüsü verilmekte, bu da olayın ne kadar ciddi boyutlarda olduğunu göstermektedir.

9 Kasım 2017'de Haberde öz kızına cinsel istismarda bulunan bir babanın görülen mahkemesinden sonra serbest bırakılması eleştirilmekte serbest bırakılmasından hemen sonra da kızının avukatına saldırmasını konu edinmektedir. Kadın avukatın boğazına saldırdı, kadın avukatı tekmeledi, saçlarını yoldu, yere yatırdı gibi kelimeler kullanılarak uygulanan şiddete dikkat çekilmek istenmiştir. Haberin devamında ise adamın elini kolunu sallayarak adliyeden çıktığının bilgisinin verilmesi de olaya önlem alınmayışına yapılan bir eleştiridir.

10 Kasım 2017 tarihinde ise İstanbul Osmangazi'deki Habibler Cemevi'ne yapılan bir saldırı şeklinde bir haber bültende yer almaktadır. Haber çok tehlikeli ve aşâğılık bir provokasyon gibi ifadelerle duyurulmuş bu durumun toplumsal bir hareketlenmeye sebep olabileceği, yapılanın çok yanlış bir hareket olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır. Haberin devamında cemevinin camlarının kırıldığı, bir kova içerisinde ateşin atıldığı bilgisi verilmiştir. Haberin sonunda ise emniyet güçlerinin kırmızı alarmda olduğu söylenerek olayla ilgili önlemlerin alındığına dikkat çekilmiş, cemevinde ibadetlerini gerçekleştiren Alevi vatandaşların böyle bir saldırının onları asla provoke etmeyeceğini açıklamalarının yer alması da birlik beraberlik mesajının verilmesi açısından oldukça önemli gibi görülmektedir.

13 Kasım 2017'de İstanbul'da bir asker uğurlamasında, elinde meşale ile dans eden bir kişinin genç bir kızın yüzünü yakmasıyla ilgili bir haber yayınlanmıştır. genç kızın yüzünü yakan kişinin kendini bilmez olarak adlandırılması dikkat çekmektedir. Kanal bu kelimeyle bu tarz olaylara sebep olan kişilerin genellikle yaptığı

hareketlere dikkat etmeyen kişilerin sebep olduğu mesajını vermiştir. Olayın ciddiyetine vurgu yapmak için dans eden kişinin elindeki meşalenin genç kızın suratına savrulma anı gösterilmiştir.

13 Kasım'da verilen bir başka haber ise, İstanbul'da bir kişinin kediye ateş açmasını konu edinmektedir. Haberde güvenlik kameralarının görüntülerine yer verilmiştir. Telefonla konuşan biri bir yandan da sokaktan geçmekte olan kediye silahla ateş açmaktadır. Haber sunulurken, bu kişi için "kendini bilmez", "insanlıktan nasibini almamış yaratık" gibi yakıştırmalar yapılmıştır. Böyle bir olaya sebep olan kişinin ancak bu sıfatları taşıyabileceği savunulurken şiddet olaylarının artık hayvanlara bile yapıldığı aktarılmak istenmiştir.

14 Kasım 2017'de İstanbul Bahçelievler Voleybol Takımı Başkan Vekili Büşra Nur Yıldırım'ın rakip takımın yöneticileri tarafından dövülmesini konu edinen haberde, "kadına şiddet var", "sporda şiddet" var denilerek kanalın şiddet olayına dikkat çekilmiştir. Haberde şiddet gören kadının o anda çekilen ve yüzünde morluklar, burnunda kanama olan fotoğrafı ve olay görüntüleri verilmiştir.

Aynı gün 24 yaşındaki Ceylan Timuroğlu'nun ağabeyi Erhan Timuroğlu tarafından öldürülmesi ve öldürdükten 266 gün sonra yakalanmasıyla ilgili bir haber izleyicinin karşısına çıkmıştır. Haberde öldürülen Ceylan Timuroğlu'nun öldürülmeden önceki görüntülerine yer verilerek, kadına şiddetin ve kadın ölümlerinin giderek arttığına dikkat çekilmek istenmiştir. Kardeşini öldüren ağabey canı olarak adlandırılmış ve onun yakalanma görüntülerine yer verilmiştir. Bunun yanında yakalanan ağabeyin evinin tamamen bir cephanelik gibi olduğu benzetmesi bu kişinin daha fazla eyleme karışabileceğine ve toplum için zararlı bir birey olduğu söylemini uyandırmaktadır. Sürekli olarak tekrarlanan 'kardeş katili' kelimesi bu durumun kabul edilemez olduğuna bir göndermedir.

14 Kasım 2017'de sunucu Tanem Sivar'ın Muğla'da komşusuyla yaşadığı bir olay gündeme getirilmektedir. Haberde Tanem Sivar'ın köpekleri komşusu tarafından zehirlendiği bilgisi verilmekte devamında ise aynı kişinin evinin balkonundan pompalı tüfekle saldırması anlatılmaktadır. Tüfekle saldırma görüntülerinin verilmesi ve onun tahrik edici sözlerinin aktarılması toplumda şiddet olaylarının bu tarz insanlar tarafından başlatıldığı.

15 Kasım 2017 tarihinde ise spor yazarı Osman Tamburacı'ya yapılan saldırı konu edinilmektedir. Haberde Tamburacı'ya saldıran kişinin mağanda olarak adlandırılması ve saldırı anının görüntülerle desteklenmesi olayın inandırıcılığı artırmaktadır. Trafik mağandası yakıştırmaları da şiddet olaylarının kurallara uymayan, her işini şiddetle çözen, daima kaba kuvvete başvuran insanların her yerde karşımıza çıkabileceğinin mesajını vermektedir.

2. Show TV Ana Haber

7 Kasım 2017 tarihinde Show Haber'de çıkan ilk şiddet haberi Antalya'da eşini kuaförüyle aldatan bir kadını konu almaktadır. Karısını ilişki yaşadığı kuaförle birlikte aynı evde yakalayan adamın öfkeden deliye döndüğü belirtmiştir. Bu da potansiyel bir şiddetin çıkacağına bir gönderme yapmıştır. Adam karısıyla birlikte yakaladığı sevgilisini aynı binanın çatısında tek bıçak darbesiyle öldürmüş polise de kendi teslim olmuştur. Olayı "Eşimin aşğını terasta öldürdüm" şeklinde açıklayan adamın bu ifadesi KJ'ye taşınarak olayın ciddi boyutunu ön planda göstermek istenmiştir. . Olay görüntülerle desteklenmiş ve karısının aşğını öldüren adama, "katil koca" şeklinde bir yakıştırma yapılmıştır.

7 Kasım 2017 tarihli başka bir haberde İstanbul trafiğinde kavga eden iki kişiden birinin diğerinin kulağını ısırarak koparması konu edilmektedir. Haber olayın güvenlik kamerası görüntüleriyle desteklenmektedir. Bunun yanında kulağı ısırılan mağdur ile röportaj yapan kanal onun açıklamalarına geniş bir şekilde yer verilmiş, kulağı sargılı görüntüleri haberin başından sonuna kadar gösterilmiştir.

Yine aynı gün çıkan bir haberde ise eşinden boşanan adamın çocuğunu öldürmesi konu edilmiştir. Habere canavar baba başlığı ile giriş yapılmış ve oğlunu öldüren birinin ancak canavar olabileceği belirtilmiştir..

Haberin devamında ise adamın daha önce de oğlunu öldürmeye çalıştığı bilgisi verilerek olayın ayrıntısı aktarılmıştır. Sürekli olarak ağlayan annenin görüntüsü verilerek olayın ciddiyetine dikkat çekilmiş, böyle bir olayın arkada ömür boyu acı çekecek bir anne bıraktığı bilgisi verilmiştir. “çocuğun katledilmesi”, “öz evladını hunharca öldürdü” gibi kelimeler kullanılarak haberde oluşturulan söylem canlı tutulmuştur. Adamın uyuşturucu dahil çeşitli suçlardan hapis yattığı bilgisi de ek olarak verilmiştir.

7 Kasım 2017 tarihli bir diğer haber ise Kırklareli’nde yaşanan bir yasak aşk cinayeti ile ilgilidir. Bir adam en yakın arkadaşını karısıyla yatak odasında birlikte yakalamıştır. Bunun sonucunda ise cinayet işlemiştir. Haberde cinayetin aldatılan adamın mutfaktan aldığı bıçakla diğer adam ve karısına saplaması şeklinde anlatılması Show Haber’in şiddet olaylarını nasıl ayrıntıyla verdiğini göstermektedir.

8 Kasım 2017 tarihli ana haber bülteninde şiddet ile ilgili verilen ilk haberde İstanbul’da bir metrobüs durağında, güvenlik görevlisi ile bir yolcunun kavga etmesini konu edilmektedir. Haber, “yeni bir oğlum bak git, vakası” KJ’si ile verilmiştir. Güvenlik görevlisi ile yolcunun kavgası ayrıntılı bir şekilde gösterilmiştir. Yine başka bir KJ’de “Metrobüs durağında meydan dayağı” denilmiş, yolcuların panik anları ve bağışmaları da gösterilerek haberde şiddet ögesi bir kez daha yenilen üretilerek verilmektedir.

Resim 1: Metrobüs Durağında Şiddet

9 Kasım 2017’de şiddetle ilgili olarak bir haber yer almıştır. İstanbul’da bir gecekondu mahallesinde yapılan yıkımı konu edinen haberde mahallede yaşayanların çıkarttığı kaosun işlendiği haberde, arbeye çıktı, büyük olay çıktı, gerginlik üst seviyedeydi, zabıtaya bıçak fırlatıldı gibi kelimeler kullanılarak haberdeki şiddet yeniden üretilmiştir. Haberde anlatılan şiddet olayları da görüntülerle sürekli desteklenmiştir. Çıkan kavgaların, yapılan intihar girişimlerinin, zabıtaya bıçak atılışının, binaların tepesinde kendisini yakmak isteyenlerin görüntüsü haberin geneline hakimdir.

10 Kasım’da “Cemevine çirkin saldırı” KJ’si ile giren haberde İstanbul Osmangazi’de bulunan Habibler Cemevi’ne yapılan saldırıdan bahsedilmektedir. Haberde yapılan bu saldırıya “provokasyon” denilerek, saldırının toplumsal düzeni bozma amaçlı olduğu ima edilmiştir. Haber görüntülerle desteklenerek olayın ciddiyetine dikkat çekilmiştir.

Bu tarihte çıkan bir başka bir haber Çorum'da yeni doğum yapan genç bir kadının bebeğini 4. kattaki evinden apartman boşluğuna atmasını anlatmaktadır. Haber, "Hastanede ortaya çıkan vahşet" şeklinde bir başlıkla verilerek olayın boyutlarının çok büyük olduğunu göstermektedir. Haberin devamında korkunç olay, feci şekilde can verdi gibi ifadeler kullanılarak yeni doğan bir bebeğe bile şiddet uygulanabileceğini göstermiş, haberde oluşturulan söylem desteklenmiştir.

13 Kasım'da Avrupa'da Büyük Ayıp başlığı ile verilen haberde, Avusturya Viyana'da başörtülü bir Türk kadına girdiği markette bir güvenlik görevlisinin saldırması aktarılmaktadır. Haberde kadının yerde sürüklenme ve darp edilme görüntüleri de bulunmaktadır. Olay haberde akıl almaz olay, ırkçı saldırı, çirkin saldırı olarak nitelendirilmiş bu şekilde de saldırının kabul edilemez olduğu vurgusu yapılmıştır. Habere girilirken olay, skandal olarak değerlendirilmiştir.

Aynı tarihte verilen başka bir haber ise 12 yaşındaki çocuğun babası tarafından öldürülmesi olayını konu edinmiştir. Haberde cani baba, canavar baba, kan donduran olay ifadeleri sıklıkla kullanılmış, olayın ciddiyeti aktarılmıştır. Haberin devamında babanın ifadelerinin dehşet uyandıran boyutta olduğu söylenmiştir. Çünkü baba ifadesinde cinayeti mahalle baskısı yüzünden işlediğini belirtmektedir. Haberde peş peşe gelen çocuk cinayetlerinin Türkiye'yi sarstığını belirterek çocuğa şiddet olaylarına gönderme yapılmıştır.

13 Kasım 2017 tarihli diğer haberde de 72 yaşında yaşlı bir kadının evine giren hırsızlar tarafından dövülmesi ve parasının çalınması anlatılmaktadır. Haberde hırsızlara gözü dönmüş caniler yakıştırması yapılmakta, böyle bir olayın ancak cani kişiler tarafından gerçekleştireceği iması yapılmakta, olay tüm ayrıntılarıyla anlatılmaktadır. Kadın darp olayı yüzünden bir gözünü kaybetmiştir. Kadının, "Eve giren hırsızlar beni çok korkuttu, beni dövdüler, gözümü oydular, üstüme abanıp seni kıştır kıştır keseriz dediler" şeklindeki açıklamasına yer verilmesi haberdeki oluşturulan şiddet söylemini desteklemektedir.

14 Kasım 2017'de kız kardeşi Ceylan Timuroğlu öldürdükten 266 gün sonra yakalanan Erhan Timuroğlu'nun yakalanması gündeme getirilmiştir. Haberde Erhan Timuroğlu'na "katil ağabey" denilmekte ve işlediği cinayet ayrıntılarıyla anlatılmaktadır. Yakalanma görüntülerinin verilmesi, evinin adeta bir cephanelik olduğunun bilgisi aktarılmaktadır. Bir cinayet haberinin bu şekilde ayrıntılı bir biçimde verilmesi kanalın şiddet haberlerine karşı duruşunu bir kez daha gözler önüne sermektedir.

Yine 14 Kasım'da yayınlanan başka bir haberde ise düğün konvoyuna açılan yayılım ateşinden bahsedilmektedir. Haberde silahlı saldırı görüntüleri verilmekte olaydan korkan insanların çığlık sesleri DSF olarak kullanılmıştır. "Düğün evi, cenaze evi oluyordu" şeklinde bir tanımlamayla olayın ciddiyetine göndermede bulunmuştur. Bunun yanın da yine saldırganın ağabeyi tarafından ayağından vurularak etkisiz hale getirilmesi aktarılmıştır.

İş bul, çalış dediği için kocasından dayak yiyen bir kadınla ilgili haber de 14 Kasım tarihli başka bir şiddet olayı olarak bültende yer almıştır. Haberde kadının kocasından yaklaşık iki saat boyunca şiddet gördüğü bilgisi verilmiştir. "Karisını bir odaya kapattı, iki saat boyunca kemerle dövdü" cümlesi sürekli olarak haberde kullanılmakta, şiddetin boyutunu göstermektedir.

15 Kasım 2017 tarihinde yayınlanan şiddet haberi ise bir ağabey ile kardeşinin arasında çıkan bir sorunu konu edinmektedir. Habere göre ağabeyinin ricası üzerine bir şirketi üzerine alan kardeş 2 milyon lira borçla karşı karşıya kalmıştır. Haberin devamında iki kardeşin birbirleriyle kavga ve yine bu iki kişinin diğer aile bireylerine saldırı görüntüleri verilmiştir.

3. Kanal 7 Ana Haber

7 Kasım 2017 tarihinde Kanal 7 ana haber bülteninde yayınlanan ilk haberde Ankara'da gazilere yapılan saldırı konusu işlenmiştir. Habere gazilere yapılan saldırıların görüntüsünün verilerek girilmesi olaya gösterilen önemi ortaya koymaktadır. Saldırıyı gerçekleştirenlerin şehir magandası olarak adlandırılması bu kişilerin gazilere bile

saldırarak kadar gözlerinin döndüğü böyle bir şeyin ancak bir mağanda tarafından gerçekleştirileceği mesajını vermektedir. Haberin devamında ise gazilere yapılan saldırının siyasete yansımaları anlatılmaktadır. Saldırganların en ağır şekilde cezalandırılmaları gerektiği, gazilere kalkan elin millete kalkmış demek olacağı yorumlarının da ön plana çıkarılması haberdeki egemen söylemi canlı tutmaktadır. Haberin sonunda ise, bu olayın Türkiye'yi ayağa kaldırdığı, gazilere acımasızca saldıran eşkıyalar, gazilerin çocuklarına bile saldırılması şeklindeki ifadelerin kullanılması olayın ne kadar ciddi olduğunu ve bu durumun da oldukça tepki çektiğini vurgulamaktadır.

Aynı gün bültende yer alan başka bir haber ise, Antalya ve Kırklareli'nden gelen cinayetlerle ilgilidir ki haber de aynı videoda verilmiş ve aldatılan kocaların işledikleri cinayetler anlatılmaktadır. Haberlerde gözü dönmüş koca dehşet saçtı, korkunç cinayet, öfkeli adam, gibi ifadeler kullanılmış, kanalın şiddet olayları hakkındaki duruşu ön plana çıkarılmıştır.

8 Kasım 2017'de İstanbul'da bir metrobüs durağında çıkan kavga izleyicinin karşısına çıkarılmıştır. Olay görüntülerle desteklenmiştir. Bir yolcu ile güvenlik görevlisinin arasındaki çıkan ağız dalaşının kavgaya nasıl dönüştüğü anlatılmaktadır. Olaya başka bir yolcunun da müdahil olmasıyla büyümüştür. "Önce tokat attı, sonra dayak yedi", "akıl almaz olay", "yerlerde yuvarlandı" gibi ifadeler kullanılarak kavga olayının ciddiyetine vurgu yapılmış ve ayrıntılandırılarak verilmiştir.

9 Kasım 2017 tarihinde Kanal 7 ana haberde kadına şiddet konu edinilmiştir. Haberde eşi tarafından şiddet gören kadının bacağını kaybettiği belirtilmektedir. Haberin devamında ise eşinin kadına sürekli olarak işkence ettiği bilgisi verilerek haberdeki söylem desteklenmiştir.

10 Kasım'da ise kanalda İstanbul Osmangazi'deki Habibler Cemevi'ne yapılan saldırı konu edilirken, aşağılık provokasyon denilerek yapılan saldırı kınanmıştır. Kınanma sırasında saldırının yol açtığı cam kırıkları ve kova içinde atılan ateşin tutuşturduğu halılara ait görüntüler verilerek, şiddet kanalın gözünden yeniden üretilerek verilmektedir.

13 Kasım'da yayınlanan haberde Ankara'da silahlı bir çatışmanın bilgisi verilmektedir. Haberde silahlı çatışmadan sonraki görüntüler aktarılmakta ve Kızılay'da silahlar konuştu KJ'si ile verilerek olayın ciddiyetine vurgu yapılmıştır. Saldırgan ve kurşunların hedefi olan adam denilerek olaydan oluşan mağduriyet ön plana çıkarılmıştır.

Aynı tarihte çıkan başka bir haber ise Ankara'da yaşayan bir yaşlı kadının hırsızların saldırısı sonucunda gözünü kaybetmesi belirtilmektedir. Kadının gözünü kaybetmiş görüntüsü verilerek olayın inandırıcılığı artırılmıştır. Mağdurun "üstüme abandılar, para istediler vermeyince beni çok kötü dövdüler, gözümü çıkardılar" şeklindeki açıklamasının yer alması haberde oluşturmak istenen şiddet söylemini desteklemektedir.

Resim 2: Şiddet gören kadın

14 Kasım 2017’de çıkan başka bir haberde ise İstanbul’da bir düğün konvoyuna silahla ateş açılması anlatılmaktadır, haberin devamında olay anının ve korkan insanların görüntüleri verilerek olaya ilgi çekilmek istenmiştir. “Düğün vahşete dönüştü, “konvoydaki insanlara ateş açtı” gibi ifadeler kullanılarak şiddet kanalın, bakış açısıyla izleyiciye sunulmaktadır.

15 Kasım’da 2 şiddet haberi yayınlanmıştır. Birincisi futbol holiganları ile ilgilidir. Konyaspor-Galatasaray maçında Konyaspor taraftarlarının Galatsaraylı bir taraftarı darp etmesi anlatılmaktadır. Haberde “futbolda istenmeyen görüntüler, holiganlar yine meydandaydı, masum gence meydan dayağı gibi ifadeler kullanılarak söylem canlı tutulmuştur. Diğer haberde ise liseli gençlerin kavgası konu edinilmiştir. Haberde liseli gençlerin çok şiddetli kavga ettiği, birbirlerine taş ve sopalarla saldırdığı, bir öğrencinin bu saldırıdan kaçarak bir dükkana sığındığı, buna rağmen öğrencilerin dükkanın camlarını indirdiği bilgisi verilmektedir. Gündemdeki diğer olayların yanında böyle bir şiddet olayının ayrıntılı verilmesi kanalın şiddet konusundaki duruşunu göstermektedir.

4. NTV Ana Haber

Yapılan söylem çözümlemesi sırasında NTV haber de 7 gün boyunca takip edilmiştir. Ancak diğer kanallarda olduğu gibi NTV’nin ana haber bültenlerinde şiddet olaylarının bu şekilde ayrıntılı verilmediği ve geniş görüntülerin olmadığı görülmüştür. Olayın sadece bilgisi ve nerede gerçekleştiği aktarılmaktadır. Ayrıntısı üzerinde durulmamaktadır. Hatta gündemin yoğun olduğu bazı günlerde şiddet olayları NTV haberde hiç yer almamaktadır. NTV tematik bir haber kanalı olduğundan dolayı ağırlıklı olarak siyasi, bürokratik ve uluslararası ilişkiler konularına ağırlık vermektedir.

Bulgular ve Sonuç

Haber üretim süreci günümüz medyası için oldukça değişkendir. Medya haberleri kaleme alırken olayları ideolojik süzgeçten geçirerek yeniden üretmektedirler. Bu durumun en büyük sebebi de ekonomik ve politik kaygıların yol açtığı bir habercilik anlayışı olmaktadır. Meydana gelen olaylar, ne olursa olsun gazetenin ideolojisine uygun hale getirilerek o medya organının görüşlerine uygun bir söylem haline dönüşmektedirler. Görsel ve işitsel medyanın etki gücü oldukça fazla olarak görülmektedir. Buna bağlı olarak televizyon ve diğer görsel medya organları şiddet, cinsellik, tüketim gibi eylemleri hedef kitlenin beynine hızla empoze etmektedir. Buna incelenen şiddet olayları da dahildir. Kanallar kendi yayın politikalarına göre meydana gelen şiddet olaylarını yeniden üretmekte, kullandığı sözcükler, görüntülerle ile kendi söylemlerini desteklemektedirler. Meydana gelen bir şiddet olayı kanalın bakış açısıyla izleyiciye aktarılmaktadır.

Şiddet olaylarını medyadan özellikle de ana haber bültenlerinden uzak tutmak imkansız gibi görünmektedir. Çünkü hemen her gün haber değeri taşıyan şiddet içerikli bir olay meydana gelmekte bu da gazetelerin ve televizyonların haberlerine yansımaktadır. Televizyon ve gazetelerde bu tarz şiddet içeriklerini kendi görüş ve düşüncelerine göre yeniden üretmektedirler. Şiddet haberleri ya geniş bir içimde yer almakta ya da üstünde fazla durulmaktadır.

Ancak şiddetin yeniden üretimi kapsamında televizyon haberlerindeki şiddetin tüm kanallarda aynı olmadığı gözlemlenmiştir. Haberlerdeki şiddetin görüntülerini ayrıntılı bir şekilde veren kanallar anlattıklarını görüntülerle, seslerle, olaya karışanların ve görgü tanıklarının açıklamalarıyla geniş bir biçimde desteklemektedirler.

Televizyon yayınları sayesinde şiddet artık gündelik hayatta sıklıkla karşılaşılan bir unsur haline dönüşmüştür. İnsanlar ana haber bültenlerini izlerken bile şiddet olayları ile karşı karşıya kalmaktadırlar. İnsanlar için şiddet artık sıradan bir hale gelmiştir. Şiddet olayları karşısında bireyler daha duyarsız hale gelmiş,

gündelik şiddet olayları az gelir olmuş daha da şiddetli olayları izleme beklentisi içerisine girmişlerdir. Bunun sonucunda şiddet sıradanlaşmış ve daha kolay uygulanabilir hale gelmiştir.

Haber bültenlerinde şiddet neredeyse, bülten konularının büyük bir çoğunluğunu kapsayabilmektedir. Şiddet olayları haber değeri taşır ve dolayısıyla haber bültenlerine yansımaktadır. Televizyon haberlerini izleyen bireyler sürekli olarak şiddet görüntüleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Dolayısıyla bir beklentiye girebilmektedir.

Show TV'nin ana haber bültenlerinde şiddet olaylarına sıklıkla başvurulduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Haberlerde genel olarak ilk üç sırayı ülke gündemini yakından ilgilendiren siyaset, uluslararası ilişkiler, bürokratik meseleler alırken devamında ise genellikle şiddet olaylarının yer aldığı görülmüştür. Şiddet olayları geniş bir şekilde görüntülerle desteklenmiş ve bülten arasında kısa videosu verilerek dikkat çekilmeye çalışılmıştır. Şiddet olaylarının her ayrıntısı verilerek izleyicinin dikkati canlı tutulmaya çalışılmıştır.

Kanal 7 televizyonunun ana haber bültenlerine bakıldığında şiddet olaylarının yine ayrıntılı bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Ancak her kanal kendi sahiplik yapısı çerçevesinde şiddet olaylarına yer vermektedir. Olayları sunuşları, haberde kullanılan öğeler, görüntüler ve kullanılan kelimeler kanaldan kanala değişebilmektedir. Kanal 7 televizyonu sahip olduğu muhafazakar çizgiden şiddet olaylarını yansıtmıştır. Ancak bu kanalda da şiddet olaylarının geniş bir şekilde yer aldığı görülmektedir. Şiddet olayları daha çok görüntülerle desteklenmekte, görgü tanıklarının görüşlerine başvurulmaktadır.

Kanal D'nin ana haber bültenleri de şiddete ağırlık vermektedir. Özellikle sunum yaparken fazlaca yorum yapılan Kanal D'de olayın görüntüsü verilmeden önce olay hakkında ayrıntılı bir bilgi verilmektedir. Kanal D ana haber bülteninde şiddet olaylarına karışanlar belirli sıfatlarla anılmaktadır. Olay yine görüntülerle desteklenmekte, öncesinde ve sonrasında sunucu tarafından yorumlanarak şiddet olayı kanalın bakış açısıyla yeniden üretilmekte ve ön plana çıkarılmaktadır.

İnceleme dönemlerinde tematik bir haber kanalı olan NTV'ye bakıldığında şiddet olaylarının kanalda pek yer almadığı gözlemlenmiştir. Diğer üç kanal gibi şiddet olayları ayrıntılı bir şekilde yer verilirken NTV'de bu haberlere yüzeysel olarak değinilmiş ya da hiç yer verilmemiştir. NTV genellikle ülke gündeminde yer siyasi olaylara ağırlık vermekte bunlar da ayrıntılı bir şekilde izleyiciye sunulmaktadır.

Şiddet medyanın hemen her alanına yansımaktadır. Filmler, çizgi filmler, günlük televizyon programları ve buna benzer yayınlarda şiddet öğesiyle sık sık karşılaşılmaktadır. Ana haber bültenleri sahip olduğu yayın politikasına göre şiddet olayları yeniden üretilmekte ve kitesine sunulmaktadır. İnsanlar bu durumdan etkilenmekte ve şiddet içerikli haberler beklentisine girmektedir. Şiddet olaylarının bu şekilde ayrıntılı bir şekilde verilmesi şiddet olaylarını sıradanlaştırmaktadır.

Kaynakça / References

Adak, N. (2004), Bir Sosyalizasyon Aracı olarak Televizyon ve Şiddet, *Bilig*, Yaz, 30, 27-38

Arslan, A. (2009). Medyanın Birey, Toplum Ve Kültür Üzerine Etkileri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1-12.

Barker, C. & Galansinki, D. (2001). *Cultural Studies and Discourse Analysis*. London: SAGE.

Baudrillard, J. (2011). *Simülakrlar ve Simülasyon*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Burton, G. (2005). *Media and Society Critical Perspectives*, London: Open University.

Çavda, D. (2011, 5 Mayıs). Yığın olarak kitle (Baudrillard üzerine). Erişim adresi: <http://www.kulturmafyasi.com/yigin-olarak-kitle-baudrillard-uzerine/>

Dolunay, A.; Kasap, F. & Keçeci, G. (2017). Freedom of Mass Communication in the Digital Age in the Case of the Internet: "Freedom House" and the USA Example, *Sustainability*, 9(10), 1739, doi:10.3390/su9101739

Dolunay, A.; Ögüç, Ç. & Kasap, F. (2017). Educational Qualification of Social Media: Search for a New Public Sphere, *the Turkish Online Journal of Educational Technology*, IETC-2017 Special Issue, 722-731.

Dursun, Ç. (2005). *Haber ve Habercilik/Gazetecilik Üzerine Düşünmek, Habercinin El Kitabı Gazetecilik ve Habercilik*, (Ed. Seveda Alankuş), İstanbul: IPS Yayınları.

Eagleton, T. (2011). *İdeoloji*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Ekşi, H. & Çelik, H. (2008). Söylem Analizi. *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(27), 99-117.

Güngör, N. (2011). *İletişim Kuramları ve Yaklaşımlar*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

Hovardaoğlu (1995). Medya ve Şiddet Türk Psikolojisi Bülteni Nisan, Sayı 2, 47-50.

İşkar, E. (2014) İspanya İle Eta Arasında Yürütülen Terör Müzakerelerinin Yazılı Basında Ele Alınış Biçiminin Söylem Analizi, Ankara.

Merril, J. C. (1997). *Jurnalism Ethics: Philosopichal Foundations for News Media*. Newyork: St. Martins Press.

Mora, N. (2008). Medya, Toplum Ve Haber Kaynağı Olarak Sembolik Seçkinler, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-25.

Özer, Ö. (2011). *Haber, Söylem, İdeoloji*, İstanbul: Literatürk Yayınları.

Şeker, M. & Şeker, T. (2009). *Terör ve Haber Söylemi*, İstanbul: Literatürk Yayınları.

Türkiyede TV İzleme Oranı Düştü (2013, 2 Mayıs). Erişim adresi: <http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/39622.aspx>

Ülkemizde TV Bağımlılığı (t.y.). Erişim adresi: <http://bayder.com.tr/ulkemizde-tv-bagimligi/>

Van Dijk, T. A. (1999). "Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları", *Medya İktidar İdeoloji*, Çev. Küçük, Ark Yayınları, Ankara, s. 331-396.